

แนวทางการจัดการห้องนิทรรศการ ภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้

ธัญพวงค์ สารรัตน์^{1*}

เอนก ศรีภพ¹

ณัฐพล กุลสุวรรณ¹

ปฏิพล แสนหยุด³

ธนพล ป้องแก้ว¹

ธีรพัฒน์ พงกุล¹

สิริชัย ศรีชัย²

พิทักษ์พงศ์ วัชรญาณ⁴

¹สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

²โรงเรียนบ้านขาม

³โรงเรียนบ้านชาด

⁴โรงเรียนบ้านตาตม

*อีเมล: thanyapong.s@sskru.ac.th

วันที่รับบทความ: 23 ตุลาคม 2567 • วันที่แก้ไขบทความ: 25 พฤศจิกายน 2567 • วันที่ตอบรับบทความ: 23 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ โดย 1) ศึกษารูปแบบการจัดการของห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ณ ปัจจุบัน 2) ศึกษากิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการร่วมจัดแสดงภายในห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และ 3) เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา และรูปแบบการจัดการของห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเรียนรู้ที่ยั่งยืน งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสาน ซึ่งมีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และข้อมูลภาคสนาม โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามเชิงปริมาณกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าอาคารแม่บ้าน นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเรียนรู้และชมนิทรรศการ และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ดูแลห้องนิทรรศการ และผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายในเชิงปริมาณ และมีการวิเคราะห์เนื้อหาตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่า ห้องนิทรรศการ

ภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ประกอบด้วยทรัพยากร ที่ให้ความรู้ในทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และคติชนวิทยา แต่หากมองในมุมมองหน้าที่ ของห้องนิทรรศการเพื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของการท่องเที่ยว ห้องนิทรรศการภายในอาคาร ศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ยังมีในส่วนของข้อบกพร่องในเรื่อง ของการจัดแสดง การให้ความรู้ ความปลอดภัย และการบริการ ซึ่งองค์ประกอบหลักใน การบริหารงานแหล่งเรียนรู้แห่งนี้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ที่มีปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านนโยบายการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ แห่งนี้

คำสำคัญ: ห้องนิทรรศการ ศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ แหล่งท่องเที่ยวการเรียนรู้

Guidelines for Managing the Exhibition Room in the Art and Culture Center Building, Sisaket Rajabhat University, as a Learning Tourist Attraction

Thanyapong Sararat^{1*}

Anek Sriphop¹

Nuttapoll Gunsuwan¹

Patipon Saenyud³

Thanapon Pongkaew¹

Teerapat Pongkula¹

Sirichai Srichai²

Pitakphong Viriyakanchana⁴

¹Social Education Program, Faculty of Education and Human Development, Sisaket Rajabhat University

²Ban Kham School

³Ban Chad School

⁴Ban Ta Dom School

*E-mail: thanyapong.s@sskru.ac.th

Received: 23 October 2024 • Revised: 25 November 2024 • Accepted: 23 December 2024

Abstract

This research aimed to study the management guidelines for the exhibition room in the Art and Culture Center building, Sisaket Rajabhat University to be a learning tourism destination by 1) studying the management model of the exhibition room in the Art and Culture Center building, Sisaket Rajabhat University at present, 2) studying the appropriate activities for participating in the exhibition in the Art and Culture Center building, Sisaket Rajabhat University, and 3) proposing the problem-solving guidelines and management models of the exhibition room in the Art and Culture Center building, Sisaket Rajabhat University to be a sustainable learning tourism destination. This research is a mixed-method research, which consists of qualitative and quantitative research from documents, interviews, and field data. The quantitative questionnaire was used with the population and samples, namely, building supervisors, housekeepers, students of the Social Studies Program, Faculty of Education and Human Development, Sisaket Rajabhat University, and tourists who came to learn and visit the exhibition. In-depth interviews were also used with the

exhibition room caretakers and related persons, using simple quantitative sampling and content analysis according to the specified objectives. The research results found that the exhibition room in the Art and Culture

Center building, Sisaket Rajabhat University, consists of resources that provide knowledge in history, culture, and folklore. However, if looking at the function of the exhibition room for learning in the form of tourism, the exhibition room in the Art and Culture Center building, Sisaket Rajabhat University, still has shortcomings in terms of display, knowledge provision, safety, and service. The main components in managing this learning resource as a learning tourism site have 3 important factors: personnel, budget, and management policy of this learning resource

Keywords: exhibition hall; art and culture center, Sisaket Rajabhat University; tourist attraction; learning

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีหลากหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทของการท่องเที่ยวจะมีมุมมองทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไปโดยแบ่งตามความสนใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นอันดับแรกเมื่อเดินทางไปจนถึงจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ เพราะพิพิธภัณฑ์เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์หรือชาติพันธุ์ในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ และยังเป็นศูนย์กลางการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวและเกร็ดความรู้ที่ หลากหลายและยังมีการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ เช่น โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ก่อให้เกิด ประโยชน์กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว (สันติภาพ คำสะอาด, 2553) ซึ่งพิพิธภัณฑ์ ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรทางปัญญา และแสดงถึงวิทยาการทางความเจริญก้าวหน้าของโลก ทำให้ เห็นว่าถึงแม้ยุคสมัยที่เปลี่ยนไป แต่สุดท้ายมนุษยชาติก็ยังคงแสวงหาสิ่งของที่เป็นถาวรวัตถุ ที่สามารถรักษาไว้ได้เป็นเวลานาน อีกทั้งโบราณสถานที่ทรงคุณค่ายังสามารถเชื่อมโยงมนุษย์ ในยุคต่าง ๆ ให้เกิดความผูกพันกันได้อย่างลงตัว (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2545)

การสื่อความหมาย และให้ความรู้ด้วยการจัดนิทรรศการที่เป็นสื่อที่สำคัญอย่างหนึ่ง สำหรับการสื่อสารข้อมูลที่มีปริมาณมากหรือค่อนข้างมาก ทั้งในลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม โดยที่ผู้สื่อสารหรือนำเสนอข้อมูลอาจกำหนดให้ผู้รับสารมาชมนิทรรศการ ณ สถานที่ ๆ กำหนดให้ หรืออาจนำงานนิทรรศการที่จัดเตรียมไว้แล้วไปจัดแสดง ณ บริเวณ ชุมชนที่เป็นสถานที่อยู่หรือที่ทำงานของประชากรกลุ่มเป้าหมายก็ได้ ซึ่งในพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2556 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “นิทรรศการ” ไว้ว่า นิทรรศการ คือ การแสดงผลงานสินค้าผลิตภัณฑ์ให้คนทั่วไปชม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เช่นเดียวกันกับที่วัฒนธรรม จุฑะวิภาต ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “การจัดนิทรรศการ” ว่า นิทรรศการ คือ การแสดงการให้การศึกษาอย่างหนึ่งด้วยการแสดงงานให้ชม อาจจะมีผู้บรรยายให้ฟังหรือ ไม่ต้องมีก็ได้ การแสดงอาจจะแสดงนอกอาคารหรือในอาคารก็ได้ ซึ่งจะประกอบด้วยของจริง สิ่งจำลอง ภาพถ่าย ภาพวาด และแผนภูมิสิ่งของต่าง ๆ ที่จะนำออกมาแสดง แต่ในการจัดเตรียม จะต้องจัดอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ดูง่าย และคำนึงถึงความแจ่มชัด รวมทั้งก่อให้เกิดความรู้ และคุณธรรม ช่วยให้ผู้ดูมีความเข้าใจข้อมูลโดยใช้ข้อความสั้น ๆ อธิบายประกอบซึ่งควรจะมี ความน่าดูน่าชมด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550ก, 2550ข; สมาคมสถาบัน อุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 2536) ซึ่งในช่วงแรกนั้น พิพิธภัณฑ์ถือกำเนิดขึ้นจาก

พระมหากษัตริย์ของสถาบันกษัตริย์ ต่อมาในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปและมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการในหลากหลายด้าน จึงเริ่มมีการก่อตั้งแหล่งเรียนรู้เฉพาะด้านขึ้น เช่น พิพิธภัณฑ์ชาวกูย พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมสี่เผ่าไทย ส่วย ลาว เขมร เยอ หอประวัติมหาวิทยาลัย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เรือพระราชพิธี รวมถึงศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่สร้างขึ้นเพื่อตอบโจทย์พันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาเรื่อง การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่น (อานวย เดชชัยศรี, 2544; มัลลิกา นาถเสรี, 2553) แหล่งเรียนรู้ภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2564 โดยทางมหาวิทยาลัยได้เริ่มดำเนินการก่อสร้างอาคารแห่งนี้มาก่อนหน้านี้ การก่อตั้งเกิดจากการยุบรวมระหว่างกลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม สำนักส่งเสริมและบริการวิชาการและศูนย์ภาษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เข้าด้วยกันเป็นหน่วยงานตามโครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษโดยมติคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษครั้งที่ 2/2564 วาระที่ 4.9 การพิจารณาขอจัดตั้งส่วนงานภายในระดับคณะ/สำนัก เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 มีมติให้ความเห็นชอบและสภามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษมีมติอนุมัติการแบ่งส่วนราชการภายในระดับคณะ/สำนัก ครั้งที่ 2/2564 เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 โดยที่เป็นการสมควรให้จัดตั้งส่วนงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษเพิ่มเติม และให้สอดคล้องกับขอบข่ายความจำเป็นในการผลิตบัณฑิตในสาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น รวมทั้งเพื่อให้ทันต่อความต้องการและตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของสังคม สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรมตั้งอยู่ที่อาคารเฉลิมพระเกียรติในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558 (สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2565) ซึ่งแหล่งเรียนรู้นี้ถือเป็นทรัพยากรทางการศึกษาที่สำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจะได้เข้าใจในสาขาวิชาชีพของตนเองอย่างถ่องแท้ และเกิดความซาบซึ้งในสาขาวิชาชีพของตนเอง อีกทั้งยังเป็นสถานที่พบทวนบทเรียนต่าง ๆ ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน ถือได้ว่าเป็นการฝึกฝนการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนั้น กลุ่มห้องนิทรรศการนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อประชาชน และนักท่องเที่ยวที่สนใจที่จะศึกษาและเข้าชมเพื่อให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศเป็นทักษะหนึ่งของผู้คนในโลกศตวรรษที่ 21 ที่ผู้คนควรพัฒนาทักษะที่สำคัญนี้เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือสารสนเทศได้ สามารถเลือกใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และสามารถทำให้สารสนเทศกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อตนเอง องค์กร และสังคม (ปราโมทย์ เหล่าลาภะ, 2563; ประเสริฐ ศิลรัตน์, 2546; จันทรา มาศสุพจน์, 2540)

จากสถิติผู้เข้าเยี่ยมชมห้องนิทรรศการในแต่ละปีมีเปอร์เซ็นต์ที่ไม่คงที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า มียอดของผู้เยี่ยมชมเข้าชมต่ำสุดที่ 1,935 คน ใน พ.ศ. 2565 เนื่องจากมหาวิทยาลัยเกิดภาวะอุทกภัยและปัญหาของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา และใน พ.ศ. 2566 มียอดผู้เข้าชมสูงสุดที่ 5,627 คน ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก ซึ่งจะเห็นว่าในแต่ละปีมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าชมไม่เท่ากัน

ห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มีจุดเริ่มต้นมาจากองค์ความรู้จากศูนย์ศรีสะเกษศึกษาเดิม ต่อมายกฐานะเป็นสถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม ใน พ.ศ. 2564 ซึ่งในระหว่าง พ.ศ. 2564 - 2565 มีห้องจัดแสดงทั้งหมด 11 ห้องคือ ห้องนิทรรศการกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ลาว ส่วย เยอ ห้องประวัติจังหวัดศรีสะเกษ ห้องประวัติมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ห้องนิทรรศการเสวยราชสมบัติ-กษัตริย์ ห้องน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ห้องนิทรรศการเสด็จยาดราศรีสะเกษ มหาจักรีบรมราชวงศ์ ปรมราชาธิราช บรมนาถบพิตร ห้องนิทรรศการ 100 ภาพ 1,000 เรื่องเมืองศรีสะเกษ และห้องนิทรรศการอาเซียนศึกษา จนกระทั่งใน พ.ศ. 2566 ได้พัฒนาเพิ่มขึ้นอีก 6 ห้อง ได้แก่ ห้องเกียรติยศคนของพระราชชา ข้าของแผ่นดิน ห้องนิทรรศการศรีสะเกษศึกษา ห้องนิทรรศการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ห้องนิทรรศการศรีสะเกษเมืองกีฬา ห้องนิทรรศการอารยธรรม 2 แผ่นดิน และห้องนิทรรศการทุ่งกุลาร้องไห้ (สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2567)

จากการศึกษาสภาพปัญหาที่พบภายในกลุ่มห้องนิทรรศการคือ ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักในการก่อตั้งอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรมมีไว้สำหรับให้นักศึกษา นักเรียน และผู้ที่สนใจในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาหาความรู้ และเผยแพร่ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้บุคคลที่สนใจเข้ามาเยี่ยมชม อาคารที่ใช้จัดแสดงมีขนาดใหญ่โตโอโง เป็นจุดเด่นต่อการค้นหา แต่เป็นอาคารเอกเทศอยู่ห่างจากพื้นที่กลุ่มอาคารเรียน และมีพื้นที่ว่างที่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์แต่อย่างใด ในส่วนของการจัดแสดงในนิทรรศการเป็นการจัดแสดงแบบถาวร โดยไม่มีนิทรรศการหมุนเวียน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่อาจก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เข้าชมอาจทำให้บรรยากาศภายในแหล่งเรียนรู้ดูเจียบเหงา และไม่มี ความเปลี่ยนแปลง

สำหรับบุคคลภายนอก และนักท่องเที่ยวที่สนใจจะต้องทำหนังสือขอเข้าชมนิทรรศการล่วงหน้าในวันเวลาราชการ อีกทั้งเรื่องบางเรื่องเป็นเรื่องเฉพาะ ผู้ชมอาจไม่ทราบถึงองค์ความรู้ที่แฝงอยู่ ดังนั้น อาจก่อให้เกิดปัญหาและความไม่เข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ทำให้ต้องสอบถามจากเจ้าหน้าที่ซึ่งอาจจะมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้าชม แต่ถ้าผู้ชมหรือนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเป็นหมู่คณะจะมีอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่คอยให้ข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อให้ได้รับประโยชน์อย่างสูงสุดขณะที่มาเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้แห่งนี้ ซึ่งอาจจะต้องติดต่อล่วงหน้าก่อนเข้าชม ทั้งนี้สืบเนื่องจากกลุ่มห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นสถานที่ที่ให้ความรู้และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืน อีกทั้งแหล่งเรียนรู้แห่งนี้ในปัจจุบันยังสามารถพัฒนาศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะท้องถิ่นที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว จึงทำให้กลุ่มห้องนิทรรศการดังกล่าวต้องพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป หรือนำทรัพยากรที่มีอยู่เดิมมาต่อยอดทำให้ห้องนิทรรศการมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นเพื่อจัดการให้เป็นนิทรรศการเชิงการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในอนาคต

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่พบงานที่ศึกษาในประเด็นนี้โดยตรง มีเพียงงานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการพิพิธภัณฑ์ในท้องถิ่นศรีสะเกษอยู่บ้าง เช่น ฉันทพงศ์ สารรัตน์, ชมนน สุขวงศ์, และอภิชาติ มุกตาม่วง (2561) เรื่อง “การจัดการพิพิธภัณฑ์บ้านขุนอำไพพาณิชย์” ชลธิชา โรจนแสง และฉันทพงศ์ สารรัตน์ (2563) เรื่อง “การจัดทำศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นในฐานะศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านเพียนาม ตำบลหนองไผ่ อำเภอมือเือง จังหวัดศรีสะเกษ” ซึ่งงานกลุ่มนี้ทำให้ได้รับองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ รวมถึงงานศึกษาในกรณีศึกษาอื่น ๆ เช่น สมภาพ ศรานุรักษ์ (2559) เรื่อง “แนวทางการจัดการพิพิธภัณฑ์การแพทย์ศิริราชให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้” ราตรี สุภาเสถียร (2553) เรื่อง “การจัดระบบและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการศึกษาของโรงเรียนบ้านแหมะเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 5” กุลวดี ละม้ายเงิน, จักรวาล วงศ์มณี, เนียนนิภา สำเนียงเสนาะ, และภูวดล งามมาก (2565) เรื่อง “การพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีชีวิตปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี” สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2552) เรื่อง “รายงานการวิจัย: การพัฒนามาตรฐานแหล่งการเรียนรู้” และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2548) เรื่อง “การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต: ห้องสมุดประชาชน” ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการศึกษาของงานกลุ่มนี้มาประยุกต์ใช้กับการศึกษาครั้งนี้

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าปัญหาด้านการจัดการห้องนิทรรศการเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษาครั้งนี้ จึงมีแนวคิดที่จะศึกษา และร่วมพัฒนาแนวทางการจัดการห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เพื่อให้เป็นพิพิธภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่มีความพร้อมในการให้บริการ และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถให้ความรู้แก่บุคคลที่สนใจ และนักท่องเที่ยวที่เข้าชมได้อย่างยอดเยี่ยมในภายภาคหน้า อีกทั้งยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อพัฒนาและต่อยอดทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นและศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของการจัดการห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ณ ปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษากิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการร่วมจัดแสดงภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ณ ปัจจุบัน
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและรูปแบบการจัดการห้องนิทรรศการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ศึกษาห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ซึ่งมีทั้งหมด 17 ห้อง 4 ชั้น
2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ศึกษาประวัติ พัฒนาการ และข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่ก่อให้เกิดปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาและให้มีการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. **ขอบเขตด้านประชากร** ในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้าชมห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะ

และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการ พัฒนา ทิศทางการปรับปรุง โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของกลุ่มประชากรที่ใช้คือ หัวหน้า ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม 1 คน แม่บ้าน 6 คน และนักศึกษาที่เข้าชม โดยเฉพาะนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ กลุ่มหัวหน้าศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม บุคลากรที่มีหน้าที่ดูแล และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมภายในห้องนิทรรศการ จะใช้ การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973) กำหนดความผิดพลาดได้ ไม่เกินร้อยละ 5 (ค่าความผิดพลาดที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเอกสาร
2. การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก คือข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแนวทางการบริหารจัดการห้องนิทรรศการ
3. การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการเดินสำรวจห้องนิทรรศการ
4. เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณมีแบบสอบถาม 4 ตอน คือ 1) ด้านข้อมูล 2) ด้านพฤติกรรมในการชม 3) ด้านรูปแบบในการจัดแสดง 4) ด้านการบริหารจัดการ โดยระดับสำคัญมากที่สุดคะแนนเท่ากับ 5 จากนั้นได้ทำการทดสอบเครื่องมือจากการค้นคว้า ข้อมูลต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทาง ในการออกแบบสอบถามเพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประจำงานวิจัย และเสนอและแก้ไขตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
5. วิธีการเก็บข้อมูล มีการใช้แบบสอบถามโดยเก็บจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน (ปฐมภูมิ) และเก็บจากข้อมูลอื่น ๆ (ทุติยภูมิ)
6. ตัวแปร (เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้)
7. การจัดกระทำข้อมูล โดยการตรวจสอบ ลงรหัส และประมวลผล
8. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ห้องนิทรรศการสามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ
2. ผลที่ได้จากงานวิจัยสามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการและพัฒนาสถานที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน
3. ผู้วิจัย และผู้ศึกษางานวิจัยจะได้รับประโยชน์และแนวคิดจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และยังเป็นแนวทางในการศึกษาในขั้นต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ชีรพัฒน์ พงกุล

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้” โดยผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์ และได้วิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานผู้อำนวยการสถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในส่วนของห้องนิทรรศการ ซึ่งภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 17 ห้องนิทรรศการ และผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณในการเก็บแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวและนักศึกษาที่เข้าชมห้องนิทรรศการ โดยผู้วิจัยได้สรุปประเด็นตามคำถามในการสัมภาษณ์และเก็บแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ผลของการศึกษาในเรื่องของพื้นที่ เป็นการนำเสนอรูปแบบพรรณนาสภาพทั่วไปของศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม และห้องนิทรรศการ ประวัติและรายละเอียดของห้องจัดแสดงนิทรรศการแต่ละห้อง โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้ 1) ด้านการเดินทางและการคมนาคม 2) ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของห้องนิทรรศการและสภาพปัญหา และ 3) ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานที่ และ**ส่วนที่ 2 คือ ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวและนักศึกษาที่เข้ามาชม และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่**

ส่วนที่ 1 ผลของการศึกษาในเรื่องของพื้นที่

1) ด้านการเดินทางและการคมนาคม ผลของการศึกษาในเรื่องของพื้นที่ เป็นการนำเสนอรูปแบบพรรณนาสภาพทั่วไปของอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม และประวัติความเป็นมาของห้องนิทรรศการ ซึ่งการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวสามารถเดินทางได้ 5 เส้นทางหลัก คือ 1. จากเส้นทางจากจังหวัดอุบลราชธานีมาทางทิศตะวันตก กลับรถเลี้ยวเข้าตรงป้อมศาลเทือกข์ ข้ามทางรถไฟและเลี้ยวขวา 2. เมื่อกลับรถเลยมาจะถึงทางลัดข้ามมาถึงถนนราชภัฏตัดใหม่บริเวณสะพานข้ามทางรถไฟ และ 3. มีถนนลัดจากในเมืองมา 2 เส้นมาเชื่อมโยงกับถนนไทยพวนทางบริเวณ 3 แยก

แผนผังมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ภาพที่ 2 แผนที่บริเวณรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
และแผนผังมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ที่มา: พัฒนาการ เขตนิมิตร และธนพล ป้องแก้ว

แผนผังอาคารต่าง ๆ ภายในอาณาบริเวณของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เนื่องจากพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษมีขนาดใหญ่ และมีการปรับปรุงและพัฒนาอยู่อย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีอาคารและสิ่งปลูกสร้างกำเนิดขึ้นมากมาย เพื่อไม่ให้เป็นการสับสนในการเดินทาง จึงมีแผนผังการเดินทางภายในเพื่อให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมยังพื้นที่แหล่งเรียนรู้ ห้องนิทรรศการภายในอาคารมีทั้งหมด 17 ห้อง และมี 4 ชั้นที่ใช้ประโยชน์อยู่ ณ ปัจจุบัน ในอาคารทรงปราสาทขอมสีเหลืองทอง หรืออาคารที่มีนามอย่างเป็นทางการว่า อาคารเฉลิมพระเกียรติในโอกาสเฉลิมพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558 บริเวณหน้าจั่วด้านบนสุดของอาคารเป็นที่ประดิษฐานตราสัญลักษณ์เฉลิมพระเกียรติอยู่เบื้องบน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีต่องานด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติด้วยนั่นเอง มีไฟประดับรอบอาคาร ทั้ง 17 ห้องประกอบด้วย ห้องนิทรรศการกลุ่มชาติพันธุ์ เขมร ลาว ส่วย เยอ ห้องประวัติจังหวัดศรีสะเกษ ห้องประวัติมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ห้องนิทรรศการเสวยราชสมบัติกษัตริย์ ห้องน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ห้องนิทรรศการเสด็จยาดราศรีสะเกษ มหาจักรีบรมราชวงศ์ ปรมราชาธิราช บรมนาถบพิตร ห้องนิทรรศการ 100 ภาพ 1000 เรื่องเมืองศรีสะเกษ ห้องนิทรรศการอาเซียนศึกษา ห้องเกียรติยศคนของพระราชินี ข้าของแผ่นดิน ห้องนิทรรศการศรีสะเกษศึกษา (จัดแสดงเรื่องบทละครแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนต์ราศรีพุกเทพศวร และเรื่องราวของกบฏคูซอด) ห้องนิทรรศการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ห้องนิทรรศการศรีสะเกษเมืองกีฬา ห้องนิทรรศการอารยธรรม 2 แผ่นดิน และห้องนิทรรศการทุ่งกุลาร้องไห้ (สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2560) นอกจากนี้ ยังมีป้ายบอกทาง และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงอาคารจัดแสดง สามารถสังเกตได้บริเวณข้างลิฟต์ซึ่งมีขนาดป้ายที่ไม่ใหญ่โตมากนัก แต่จะเห็นได้ชัดเจนเพราะมีสีที่ค่อนข้างดึงดูดความสนใจคือ สีเหลือง อีกทั้งข้อความภายในป้ายบอกทางยังประกอบไปด้วยทั้งหมด 2 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ในบริเวณใกล้เคียงห้องนิทรรศการยังให้บริการห้องประชุมในชั้น 2 ได้แก่ ห้องประชุมสัมมนา ห้องสำนักงาน ห้องประชุมศรีพุกเทพศวร เจียร์เตอร์ ห้องราชมรรคา ห้องประชุมพิเศษสิงหนาท ห้องประชุมพระยาไกรภักดี ห้องรับรอง VIP ห้องสำนักงานสถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม ห้องประชุมราชสงคราม และสตรีทอาร์ตแลนด์มาร์คทางศิลปวัฒนธรรม รวมถึงเป็นที่ตั้งของสาขาวิชาดนตรีศึกษาและ

สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ ส่วนชั้น 5-7 เป็นห้องเรียน ห้องปฏิบัติการทางด้านดนตรี-นาฏศิลป์ และยังไม่ถูกใช้ประโยชน์มากเท่าที่ควร นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ของสตรีทอาร์ตบริเวณด้านหน้าทางเข้า และบอร์ดนิทรรศการที่เหลือใช้จากการบริการ วิชาการในอดีตรอบบริเวณชั้น 1 ชั้นชั้น 2 ด้านทิศตะวันตก และภายในห้องนิทรรศการ 4 เผาบางส่วน ส่วนยอดสุดเป็นโดมกระจกแก้วประดับด้วยประติมากรรมดอกกลาดวนขนาดใหญ่

ภาพที่ 3 อาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ที่มา: สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

จากข้อมูลที่หลากหลายภายในห้องจัดแสดง มีหลักทางวิชาการมากกว่าที่อื่น และให้ความสำคัญกับคุณค่าทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในสังคม ภาพประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในการจัดแสดงจึงไม่ใช่ภาพวีรกรรมความกล้าหาญของบรรพบุรุษของผู้ปกครองหรือของกลุ่มอำนาจ หรือเป็นภาพวิถีชีวิตที่เป็นสามัญชนของผู้คนทุกกลุ่มที่อยู่รวมกันและสร้างบ้านแปงเมืองศรีสะเกษ สะท้อนให้เห็นว่าคนทุกกลุ่มคือผู้ที่สร้างและพัฒนาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของตนเองจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของศรีสะเกษในปัจจุบัน ทั้งหมดทั้งมวลคือความงดงามและรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมรวมกันของคนทุกชนชั้นบนเส้นทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ยาวนาน

2) ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของอาคารแหล่งเรียนรู้ภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และสภาพปัญหาของแหล่งเรียนรู้

ควรมีจุดต้อนรับ และโต๊ะประชาสัมพันธ์อยู่บริเวณทางขึ้นบันได แต่อาจจะไม่สะดวกต่อการนั่งพักผ่อนบริเวณด้านหน้านี้จากจุดอำนวยความสะดวกบริเวณนั้นอาจจะไม่มีที่นั่งเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่เข้ามาชมกันเป็นจำนวนมาก รวมถึงจุดทิ้งขยะไม่เพียงพอและในเรื่องของพื้นที่การจัดการที่จำกัดอาจทำให้ไม่สะดวกในการจัดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่มากพอได้ และยังขาดร้านจำหน่ายเครื่องดื่ม (วางแผนพัฒนาในส่วนห้อง 100 ภาพ 1,000 เรื่อง เพราะมีตลาดฟ้าชมทิวทัศน์และมีพื้นที่ว่างนั่งเล่นได้) ของว่าง หรือตู้เครื่องดื่มหยอดเหรียญ จุดจำหน่ายของที่ระลึก อาจทำแบบตู้โชว์ โดยถ้านักท่องเที่ยวต้องการสิ่งใดภายในตู้ เจ้าหน้าที่บริการส่วนหน้าจะไปเอาให้จากคลังเก็บสินค้าและนำมาให้แก่นักท่องเที่ยวที่เลือกซื้อ โดยควรเป็นของที่ระลึกที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เยี่ยมชมด้วย นอกจากนี้ภายในอาคารยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ห้องสุขาชาย-หญิง ที่ภายในมีความสะอาดและสะดวกในการใช้งาน ถึงขยะ ผังในการเดินชม นอกจากแผ่นพับและคู่มือนำชม แผนที่แผนผังภายในตัวอาคาร และลิฟต์ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่พิการ ซึ่งห้องนิทรรศการมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ทำให้ภายในอาคารที่จัดแสดงนิทรรศการดูเข้ากับยุคสมัย และดึงดูดความสนใจในการเข้าชม แต่เนื่องด้วยบอร์ดการอธิบายข้อมูลต่าง ๆ มีข้อมูลค่อนข้างมาก ทำให้ผู้ชมอาจไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร แต่ในส่วนห้องนวัตกรรมการศึกษาได้มีการจัดแสดงข้อความให้ดูน่าสนใจและแฝงไปด้วยลูกเล่นของการจัดแสดงเล็กน้อย เพื่อให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการเข้าชม แต่ส่วนใหญ่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ในการจัดแสดงแบบเดิม ๆ มีพื้นที่ตู้กระจกใสสำหรับวางอุปกรณ์หรือวัตถุชิ้นจริง เช่น ในห้องวัฒนธรรม 4 เฝ้า แต่ยังไม่มีการจัดแสดงปรากฏ มินิทรรศการ AI แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องการสแกนข้อมูลอยู่บ้าง และภายในห้องจัดแสดงส่วนใหญ่เป็นห้องสี่เหลี่ยมผืนผ้า และมีการจัดวางสิ่งของที่มักก่อให้เกิดอันตราย ไม่มีมุมหรือของมีคม และง่ายต่อการเดินเชื่อมไปยังฐานต่อไป และห้องจัดแสดงส่วนใหญ่เป็นข้อมูลภาพ มีวัตถุลอยตัวหรือแบบ 3 มิติ ซึ่งอาจมีไม่มากนักเนื่องจากเป็นวัตถุค่อนข้างหามาเพื่อเก็บรักษาและจัดแสดงได้ยาก ดังนั้นจึงใช้การจัดแสดงแบบปัจจุบันเพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ชม และของที่จัดแสดงบางอย่างอาจจะไม่มีคำอธิบายหรือเคยมีแต่ได้หายไปแล้ว จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้าชมอาจจะไม่ได้ความรู้ในการเข้าชมมากนัก

ภาพที่ 4 แผนผังห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ที่มา: สถาบันภาษาฯ และ ชีรพัฒน์ ผงกุล

3) ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ถูกสถาปนาขึ้นใน พ.ศ.2544 และมีการจัดตั้งศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้โดยเปิดให้บริการใน พ.ศ.2564 โดยมีพันธกิจสัมพันธ์กับหน่วยงานภายในกับคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะพันธกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และร่วมมือกับภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง เช่น สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ สภาวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวและนักศึกษาที่เข้ามาชม และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่

1. เจ้าหน้าที่ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ดูแล สามารถสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) **วัตถุประสงค์การก่อตั้ง** เป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลาง และสนับสนุนงานด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย และเพื่อร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ทั้งในประเทศและประเทศใกล้เคียงในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน

2) **แนวทางในการบริหารงาน** การจัดแสดงดีอยู่แล้ว แต่จะต้องมีการจดทะเบียนดูแลสิ่งของให้ถูกต้องและเป็นระเบียบ ส่วนการประชาสัมพันธ์ทางห้องนิทรรศการได้มีการจัดพิมพ์คู่มือแนะนำชมเพื่อประชาสัมพันธ์ ต่อมาได้อาศัยสื่อออนไลน์ เช่น เพจประชาสัมพันธ์ แต่ยังไม่ครบถ้วน ส่วนความปลอดภัยนั้นได้มีการติดตั้งกล้องวงจรปิด ด้านการบริการด้านการจัดทำคู่มือ 2 ภาษา การจัดอบรมบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ และพร้อมที่จะให้บริการนักท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้านอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เจ้าหน้าที่และอาจารย์ให้ข้อมูล มีแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้คือ เปิดโอกาสให้ผู้คนทุกเพศทุกวัยเข้ามาเรียนรู้ได้

3) **จุดอ่อน** ยังขาดความเป็นแหล่งเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ มีความยากในการอธิบายข้อมูลให้สั้นกระชับ แต่เป็นการเล่าเรื่องราวที่มีลักษณะเฉพาะ ทำให้ต้องใส่เนื้อหาทั้งหมดลงไป แต่จะมีความยาวมาก ทำให้ไม่มีใครสนใจอยากที่จะอ่าน และพื้นที่การจัดแสดงนิทรรศการมีจำกัด จึงทำให้การนำเสนอของนิทรรศการภายในอาจจะไม่มีเรื่องของขอบเขตในการนำเสนอที่ไม่เต็มที่

4) **จุดแข็ง** แหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมชั้นนำของภูมิภาค เป็นพิพิธภัณฑ์เปิดและจะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และผู้บริหารตั้งแต่ระดับอธิการบดีได้มีการปรับเปลี่ยนในส่วนของการจัดแสดงที่เกี่ยวข้องให้มีความหลากหลายและเป็นสากลเข้ากับยุคสมัย อีกทั้งอาคารพิพิธภัณฑ์อยู่ในมหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษาให้ความสนใจในการเข้าชมมาก

5) **ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อแหล่งเรียนรู้** สิ่งของที่เอามาจัดแสดงที่เป็นการปกป้องสิทธิส่วนบุคคล โดยที่นักท่องเที่ยวอาจจะทำการถ่ายภาพเพื่อไปเผยแพร่ในทางที่ผิดหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อวัตถุที่จัดแสดงและอาจก่อให้เกิดการเสียหายของวัตถุที่จัดแสดงได้ และการควบคุมนักท่องเที่ยวทำได้ไม่เต็มที่หากมีจำนวนมาก

6) **กิจกรรมที่สมควรจัด** ควรมีการจัดสัมมนาด้านศิลปวัฒนธรรม Workshop เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอน และการจัดเสวนาประเด็นประวัติศาสตร์ศรีสะเกษ กิจกรรมการตอบปัญหาภาษาอังกฤษโดยเรียนรู้คำศัพท์จากห้องนิทรรศการ กิจกรรมไนท์แอดมิวเซียม ชมพิพิธภัณฑ์ช่วงกลางคืน กิจกรรมวันเด็ก ที่เปิดให้ชมแหล่งเรียนรู้

7) **ผลของการจัดกิจกรรมภายในพิพิธภัณฑ์** ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมร่วมกับจังหวัด แต่กิจกรรมที่จัดแล้วสำเร็จ คือ กิจกรรมในวันครบรอบสถาปนาในแต่ละปี มีกิจกรรมยุวมัคคุเทศก์น้อยเรียนรู้เรื่องราวในห้องนิทรรศการและมีการแข่งขันตอบปัญหาภาษาอังกฤษ ในวันครบรอบวันสถาปนาสถาบันฯ ในวันที่ 1 มีนาคมของทุกปี ที่มีกระแสตอบรับที่ดี เกินเป้าหมาย

ภาพที่ 5 บางส่วนของห้องนิทรรศการ
ที่มา: คณะผู้วิจัย

8) แผนงานในการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ในอนาคตเพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้อย่างยั่งยืน การจะยั่งยืนได้ต้องมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และภูมิใจในแหล่งเรียนรู้ ซึ่งจะต้องมีคนพร้อมที่จะเข้ามาดูแล และช่วยเหลือแหล่งเรียนรู้ในยามที่ทางหน่วยงานต้องการความช่วยเหลือ การนำชาวบ้านในบริเวณชุมชนใกล้เคียงเข้ามาศึกษาดูแล และดูแลห้องนิทรรศการและในส่วนของการจัดนิทรรศการสัญจรและหมุนเวียนเพื่อให้การจัดแสดงที่มีอยู่เดิมมีชีวิต อีกทั้งทางมหาวิทยาลัยยังได้งบประมาณส่งเสริมให้ทางแหล่งเรียนรู้ปรับปรุงห้องนิทรรศการ ตลอดจนการใช้แหล่งเรียนรู้แห่งนี้มีการพัฒนาแบบมีชีวิตและสอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น มีการสร้างโมเดลจำลองหรือสรรหาวัตถุที่เป็นสื่อในการจัดแสดงที่มีเข้ามาเพิ่มเติมในการแสดง และพัฒนาการจัดแสดงภายในแหล่งเรียนรู้ให้เป็นสากลและตอบโจทย์ยุคสมัยมากที่สุด เช่น คุณจำลอง เป็นต้น

9) การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและผลจากการแก้ไข ซึ่งปัญหาที่พบคือ ปัญหาการประสานงาน การสื่อสารกับหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยด้านศิลปวัฒนธรรมและการจัดนิทรรศการ และเรื่องสาธารณูปโภคต่าง ๆ ทั่วไป และเรื่องของพื้นที่การจัดแสดง และการตกแต่งที่ต้องบำรุงและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เรื่องของการใช้แสงและสีในการนำเสนอเพื่อให้เกิดความสนใจมากขึ้น และอุปกรณ์ชำรุด เสียหาย แก้ปัญหาโดยซ่อมแซมหรือเปลี่ยนอุปกรณ์ใหม่ให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอุปกรณ์และเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ชำรุด ต้องปรับปรุง ซึ่งทางห้องนิทรรศการกำลังดำเนินการแก้ไขปรับปรุงในส่วนของผู้จัดแสดงให้สวยงามและดึงดูดมากขึ้น มีการขยายและเพิ่มพื้นที่การจัดแสดงเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถชมวัตถุในการจัดแสดงได้อย่างหลากหลายและใช้ระบบความปลอดภัย กล้องวงจรปิด เพื่อใช้ตรวจสอบ หรือป้องกันการสูญหายของวัตถุที่ใช้ในการจัดแสดง

2. นักท่องเที่ยวและนักศึกษา จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติเชิงพรรณนาของนักท่องเที่ยวและนักศึกษาโดยรวมพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุต่ำกว่า 20 ปี มีสถานภาพโสด ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท และเคยเข้าชมแหล่งเรียนรู้มากกว่า 1 ครั้ง แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักห้องนิทรรศการคือเพื่อน วัตถุประสงค์ของการเข้าชมคือ เพื่อศึกษาหาความรู้ทั่วไป กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะของการเข้ามาเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้มากที่สุดคือ มากับเพื่อน ช่วงเวลาในการเข้าชมแหล่งเรียนรู้มากที่สุดคือเวลา 12.00-14.00 น. และนิยมชมห้องวัฒนธรรม 4 เ่ามากที่สุด เพราะอยู่ชั้นล่างสุด และมีการใช้เทคโนโลยี AI เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากคือ รูปแบบการจัดแสดงภายในอาคารมากที่สุด ตามมาด้วยการจัดวางและ

การนำเสนอวัตถุที่จัดแสดงมีความน่าสนใจ บรรยายากภายในห้องจัดแสดงมีความสะดวกสบาย
 อากาศถ่ายเทไม่แออัด มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาร่วมประกอบการจัดแสดง ป้ายแสดง
 รายข้อมูลต่าง ๆ ของวัตถุที่จัดแสดงมีความชัดเจน การจัดแสงสว่างที่เพียงพอต่อการเข้าชม
 และอาคารจัดแสดงพื้นที่ภายในอาคารที่จัดแสดงมีความเหมาะสม และที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด
 ในด้านที่มีการจัดแสดงภายในอาคารแหล่งเรียนรู้ตามลำดับ และผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล
 ในด้านการจัดการทั่วไปพบว่าด้านการบันทึกภาพบรรยากาศภายในห้องนิทรรศการแหล่งเรียนรู้
 พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยบันทึก และด้านของที่ระลึกที่ต้องการให้จำหน่ายมากที่สุดคือ สมุดโน้ต
 กิจกรรมที่ต้องการให้มีคือ กิจกรรมมัคคุเทศก์อาสา และส่วนใหญ่จะแนะนำแหล่งเรียนรู้นี้ให้แก่
 ผู้อื่น ส่วนข้อเสนอแนะจะพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีข้อเสนอแนะ พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีข้อเสนอแนะ
 และควรมีการประชาสัมพันธ์รายละเอียดของแหล่งเรียนรู้ ควรมีการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อให้
 คนรู้จัก ควรมีเจ้าหน้าที่คอยให้ความรู้ในแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ ควรมีการขยายพื้นที่
 การนำเสนอรายละเอียดในแหล่งเรียนรู้ ควรมีการจัดหมุนเวียนกิจกรรมและนิทรรศการใหม่

ภาพที่ 6 ตัวอย่างคู่มือ แผ่นพับ และระบบนำชมห้องนิทรรศการฯ
 ที่มา : อาสนะ เชิดชู และ คณะผู้วิจัย

การสรุปผลที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการห้องนิทรรศการภายในอาคาร ศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้” สามารถแบ่งการสรุปผลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การสรุปผลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาและนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้นิทรรศการจำนวน 400 คน 1) ในด้านลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่า 20 ปีหรือเท่ากัน มีสถานภาพโสด ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นนักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ไม่เกิน 10,000 บาท และ 2) ในด้านพฤติกรรมการเข้าชมแหล่งเรียนรู้นิทรรศการพบว่า จำนวนครั้งที่เข้าชมส่วนใหญ่ให้มีจำนวน 1 ครั้ง แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักสถานที่แห่งนี้มากที่สุดคือเพื่อน วัตถุประสงค์ของการเข้ามาชมส่วนใหญ่เพื่อศึกษาความรู้ทั่วไป ส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อน ช่วงเวลาในการเข้ามาชมส่วนใหญ่อยู่ที่เวลา 12.00-14.00 น. ส่วนใหญ่จะเข้าชมพิพิธภัณฑ์ห้องวัฒนธรรม 4 เเผ่า ด้าน 3) ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดแสดงภายในห้องนิทรรศการพบว่ามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดแสดงอยู่ในระดับมาก โดยความพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านการจัดแสดง วัตถุที่จัดแสดงภายในแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย และมีความพึงพอใจสูงสุดในรายด้านของด้านความปลอดภัย คือ การติดตั้งกล้องวงจรปิด ครอบคลุมพื้นที่ภายในบริเวณอาคารที่จัดแสดงเพื่อความปลอดภัย มีความพึงพอใจสูงสุดในรายด้านของด้านการศึกษา คือ การได้รับความรู้หลังการเข้าชม บุคลากรมีอัธยาศัยดีพร้อมที่จะให้บริการ มีสภาพแวดล้อม และบรรยากาศภายในอาคารจัดแสดงมีความสวยงาม และมีความพึงพอใจสูงสุดในรายด้านของด้านการประชาสัมพันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว คือ แหล่งเรียนรู้ภายในศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบของคู่มือนำชม แผ่นพับ ตามสถานที่ต่าง ๆ นอกมหาวิทยาลัย ผ่านชุดข้อมูลของสารสัมพันธ์ชาว-ทอง รายเดือน ผ่านเอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ รวมถึงเพจประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ส่วนข้อเสนอแนะจะพบว่าส่วนใหญ่ไม่มีข้อเสนอแนะ พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีข้อเสนอแนะและควรมีการประชาสัมพันธ์ รายละเอียดของแหล่งเรียนรู้ ควรมีการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อให้คนรู้จัก ควรมีเจ้าหน้าที่คอยให้ความรู้ในแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ ควรมีการขยายพื้นที่การนำเสนอรายละเอียดในแหล่งเรียนรู้ ควรมีการจัดหมุนเวียนกิจกรรมและนิทรรศการใหม่

2. การสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่พบในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่าบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดการ การบริหารงาน และปัญหาเรื่องงบประมาณ เพราะการใช้ระยะเวลาในการรอบประมาณเพื่อการปรับปรุงแหล่ง

เรียนรู้เป็นเวลายาวนาน จนทำให้เกิดความเสียหายของอุปกรณ์ และวัตถุที่จัดแสดง อีกทั้งรูปแบบของการจัดแสดงที่มีความล้าหลังไม่ทันสมัย และไม่เกิดความดึงดูดในการเยี่ยมชมต่อนักท่องเที่ยวที่เข้าชม และรูปแบบของการจัดแสดงและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจหลักของคนที่ต้องมีการวางแผนและเข้าใจในบทบาทหน้าที่เพื่อนำเสนอเรื่องราวที่มีฐานข้อมูลสำคัญอยู่เดิม และต้องการความเปลี่ยนแปลงแปลกใหม่ เพื่อเข้ามาเพิ่มเติมให้การจัดแสดงภายในแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย ควรมีการประชาสัมพันธ์และมีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการของห้องนิทรรศการประกอบด้วยห้อง 17 ห้อง ซึ่งห้องเรียนรู้ทั้งหมดนี้มีการจัดการและบริหารตัวเองภายใต้การดูแลของสถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม และมีงานอื่น ๆ ที่เป็นงานบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและพัฒนาศักยภาพด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทยเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการที่เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระดับภูมิภาค มีความรู้คู่คุณธรรม นำชุมชนให้เข้มแข็งแหล่งภูมิปัญญาไทย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลได้กล่าวว่า “นิทรรศการด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นภายในศูนย์แห่งนี้มีความโดดเด่น และเป็นพิพิธภัณฑ์เฉพาะทางที่เปิดให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าชมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภูมิภาคอีสานตอนล่าง” เช่นเดียวกับข้อเสนอของปรียาภรณ์ ตั้งคุณานนท์ (2563) ที่ว่า สถาบันการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในท้องถิ่น เช่น ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่นับเป็นครูที่พูดไม่ได้ที่สามารถกระตุ้นให้บุคคลเกิดความสนใจ ใฝ่รู้ คิดปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ อีกทั้งแหล่งเรียนรู้รอบตัวเรานี้ไม่มีข้อจำกัด สามารถใช้เพื่อการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา บุคคลทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้รอบ ๆ ตัวได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ดังนั้นแหล่งเรียนรู้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

2. กิจกรรมที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมภายในแหล่งเรียนรู้แห่งนี้ยังไม่หลากหลายหรือยังไม่ได้เท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาทางด้านของพื้นที่ในการจัดกิจกรรม งบประมาณ และบุคลากรในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจุบันหลายหน่วยงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษได้เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น จังหวัดมาร่วมจัดนิทรรศการหมุนเวียน ทำให้คนมาชมแหล่งเรียนรู้มากขึ้น คณะครูศาสตร์ฯ มาใช้พื้นที่ในการจัดแสดงผลงานนักศึกษา และสื่อการเรียนรู้บางอย่าง ควรให้ผู้ศึกษาสามารถยืมกลับไปบ้านได้ เพื่อให้เขาได้นำไปศึกษาร่วมกับคนในครอบครัว โดยถือว่า

สมาชิกในครอบครัวเป็นแหล่งการเรียนรู้อีกแหล่งหนึ่ง (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และ ดารณี คำวังนัง, 2545) อีกทั้งข้อมูลบางเรื่อง เช่น เรื่องราวเกษตรกรรม ที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาภายในพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มากขึ้นจากข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้วภายในห้องจัดแสดงนิทรรศการ และยังก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในพื้นที่ระหว่างการจัดแสดง เช่น กิจกรรมการตอบคำถามจากการเข้าชม กิจกรรมการสาธิตตัวอย่างต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียน เป็นต้น และกิจกรรมมีคฤศก์อาสาโดยบูรณาการกับงานวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยท้องถิ่นของสุริยะ หาญพิชัย และ จรรยาพัทตร์ สุวรรณศักดิ์ (2561) เรื่อง “การจัดการความรู้สู่ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งแบบบูรณาการของชุมชนวัดท่ากกแห่ ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ที่ว่า แหล่งเรียนรู้ทุกประเภทจะต้องมีกิจกรรม ดังเช่นการจัดการความรู้ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นแบบบูรณาการของชุมชนวัดท่ากกแห่ ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน มีส่วนประสานความร่วมมือกันในการจัดการความรู้ คือ 1) บ้านหรือชุมชนเป็นแหล่งในการบอกเล่าเรื่องราว แหล่งเก็บรักษาความรู้ และการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างจากผู้อาวุโสภายในชุมชนเพื่อการซึมซับความรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป 2) วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดการความรู้ของชุมชนเป็นสถานที่ในการจัดเก็บและถ่ายทอดความรู้ 3) โรงเรียนเป็นส่วนสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่นผ่านกิจกรรมการเรียนรู้และร่วมประเพณีท้องถิ่นของชุมชน

3. แนวทางการแก้ปัญหา ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในงานด้านพิพิธภัณฑ์เพื่อมาเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนา ทั้งการจัดการแสดงที่ผสานกับเทคโนโลยี และจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม ส่วนพัฒนาการจัดการห้องนิทรรศการจากผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่า ประชากรที่มีเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นในเรื่องของการจัดการ และการพัฒนาทางท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจาตุรนต์ ภักดีวานิช (2550) ที่พบว่าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมพิพิธภัณฑ์มีความแตกต่างกันเมื่อเทียบกับจำนวนครั้งที่มาเข้าชม ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเข้าชมมากกว่า 1 ครั้ง มีความสนใจอย่างแท้จริงในเรื่องราวของพิพิธภัณฑ์แห่งนั้น และเกิดความตระหนักถึงการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์พัฒนาและรักษาไว้

2) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นคือ แนวทางการจัดการห้องนิทรรศการแห่งนี้เพื่อใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พบว่า การจัดกิจกรรมภายในแหล่งเรียนรู้จะต้องอยู่ภายใต้เนื้อหาที่ครอบคลุมของวัตถุที่จัดแสดงหรือเนื้อหาและบทความที่สอดคล้องกับเรื่องราวภายในนิทรรศการ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เพิ่มพูนมากกว่าเดิม ดังกล่าวสอดคล้องกับ

งานวิจัยของวริศรา สิงห์สุรีย์ (2549) ที่พบว่า การทำกิจกรรมระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนในระดับปฐมวัยรวมกัน ก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านของสติปัญญาและสนุกกับการรับความรู้เพิ่มเติมผ่านกิจกรรมที่สอดแทรกความรู้ เพื่อการเรียนรู้ในการทำกิจกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลได้สรุปประเด็นในเรื่องการจัดการไว้ว่า การจัดการภายในแหล่งเรียนรู้ต้องมีองค์ประกอบสำคัญคือ บุคลากร งบประมาณ และการบริหารจัดการ ซึ่งจะส่งผลให้แหล่งเรียนรู้แห่งนี้เกิดการพัฒนา และคงไว้ซึ่งฐานข้อมูลทางด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีไว้ให้ศึกษาค้นคว้าในภายภาคหน้า รวมถึงการลดระยะห่างระหว่างหน่วยงานราชการกับประชาชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาใช้อาคารสถานที่ นอกเหนือจากการจัดนิทรรศการหมุนเวียน เพื่อเป็นการบริการวิชาการ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากความเห็นของนักท่องเที่ยว ทางผู้จัดนิทรรศการเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในเรื่องของกระบวนการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนิทรรศการ โดยการผสมผสานเรื่องราวประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้เข้ากับเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ในการเข้าชมครั้งต่อไปสำหรับผู้เข้าชมที่ต้องการกลับมาอีกครั้ง และให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเกิดความซาบซึ้งถึงนิทรรศการที่จัดแสดงอยู่ภายในและได้รับความรู้อย่างสูงสุด รวมถึงมีการสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยว ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเป็นครั้งแรก และอาจจะยังไม่ได้รับความรู้ที่เต็มที่ในการเยี่ยมชมเพียงครั้งเดียว อาจมีการมอบของที่ระลึกแทนคำขอบคุณ หรือมอบบัตรสะสมแต้ม เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้มีแต่การศึกษาแต่เพียงในส่วนของห้องนิทรรศการเพียงอย่างเดียว ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อการจัดการและการเข้ามาเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้นี้ อาทิ ด้านการเดินทาง ด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความปลอดภัย ด้านสัญลักษณ์ ด้านป้ายสื่อความหมาย และปัจจัยอื่น ๆ และหากนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนา การทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อช่วยในเรื่องของการจัดการและพัฒนาห้องนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในภายภาคหน้าสืบไป และการศึกษาครั้งนี้อาจเป็นแนวทางสำหรับแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กุลวดี ละม้ายเงิน, จักรวาล วงศ์มณี, เนียนนิภา สำเนียงเสนาะ, และภูวดล งามมาก. (2565). การพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑสถานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีชีวิตปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 13(1), น. 17 - 36.
- จันทร์มา มาศสุพงศ์. (2540). **หลักนิทรรศการ**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- จาดุรนต์ ภักดีวานิช. (2550). **การศึกษาความเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชลธิชา โรจนแสง และฉันทพงศ์ สารรัตน์. (2561). การจัดทำศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นในฐานะศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านเพียนาม. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ**. 7(2), น. 65 - 81.
- ฉันทพงศ์ สารรัตน์, ชนมม สุวงศ์, และอภิชาติ มุกตาม่วง. (2561). การจัดการพิพิธภัณฑสถานบ้านขุนอําไพพาณิชย์. **วารสารมนุษย์กับสังคม**. 2(2), น. 52 - 67.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2545). **นิทรรศการและการจัดงานแสดง**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประเสริฐ ศีลรัตน์. (2546). **การออกแบบนิทรรศการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศิลปประภา.
- ปราโมทย์ เหล่าลาภะ. (2563). **การรู้สารสนเทศทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันท์. (2563). **การจัดห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: มิน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2550ก). **เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาและการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน หน่วยที่ 1 - 8**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2550ข). **เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาและการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน หน่วยที่ 9 - 15**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มัลลิกา นาดเสรี. (2553). **แหล่งบริการสารสนเทศทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2556**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.
- สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. (2536). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาจริยธรรมแก่นักศึกษา** [รายงานสัมมนาวิชาการ].

- วัฒน์ จุฑะวิภาค. (2542). **ศิลปะการจัดนิทรรศการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ศิริกาญจน์ โกสมุทร และดารณี คำวังนัง. (2545). **แหล่งเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้และหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เมธีพิปส์ จำกัด.
- สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2565). **คู่มือนำชมแหล่งเรียนรู้ศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ: ส่งงานพรินต์.
- สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2566). **สรุปผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566**. ศรีสะเกษ: สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2567). **คู่มือนำชมแหล่งเรียนรู้ศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ: ศรีสะเกษการพิมพ์.
- สมภพ ทรานรักษ์. (2559). **แนวทางการจัดการพิพิธภัณฑ์การแพทย์ศิริราชให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สันติภาพ คำสะอาด. (2553). **การพัฒนารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ศิลปกรรมท้องถิ่นภาคอีสาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). **การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต: ห้องสมุดประชาชน**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **รายงานการวิจัย: การพัฒนามาตรฐานแหล่งการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุริยะ หาญพิชัย และจรรยาพัคตร์ สุวรรณศักดิ์. (2561). **การจัดการความรู้สู่ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งแบบบวรของชุมชนวัดท่ากกแห่ ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 9(2), น. 190 - 200.
- อำนวย เดชชัยศรี. (2544). **แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา.